

Paratoi halwyn hydawdd

Cyfarpar (fesul grŵp)

- Mynediad at degell er mwyn cael dŵr poeth
- 1 llosgydd Bunsen, trybedd, rhwyllen, mat
- 1 glorian (sy'n arddangos 1 neu 2 pwynt degol)
- 1 bicer 250 cm³
- 1 tiwb berwi
- 1 silindr mesur 25 cm³
- 1 sbatwla
- 1 rhoden droi
- 1 pibed ddiferu
- 1 cwch pwyso
- 1 fflasg gonigol 100 cm³
- 1 twmffat hidlo a phapur hidlo
- Grisialau gwrth ergyd
- Sblintiau pren
- Dysgl anweddu neu hen ddysgl Petri (mae'n well os yw wedi'i chrafu)

Cyfarpar diogelwch: sbectol diogelwch

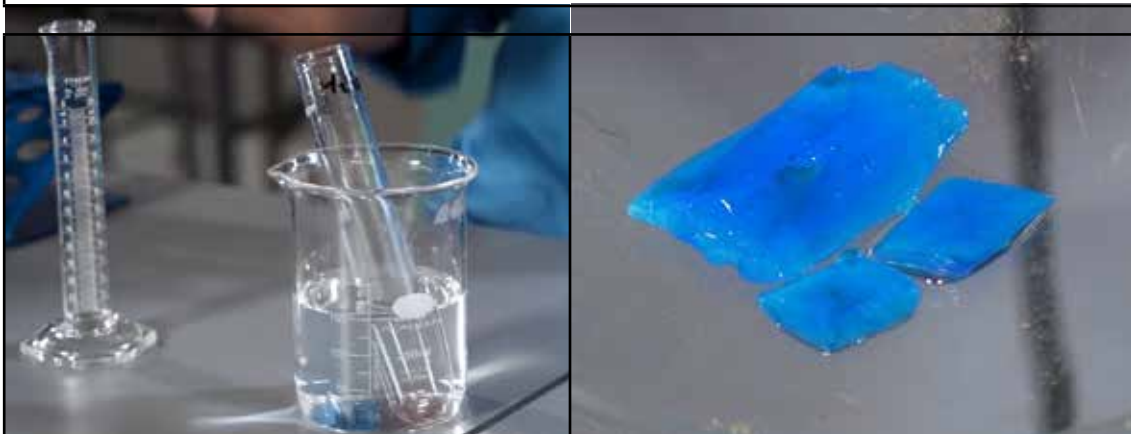
Paratoi

- Powdr copr(II) ocsid – rhwng 1.8 a 2.0 g
- 15 cm³ o asid sylffwrig (VI)

Cydosod y cyfarpar a gair i gall

Bydd mesur yr asid sylffwrig a'r copr(II) ocsid ymlaen llaw yn golygu na fyddwch chi angen cymaint o gyfarpar. Dilynwch yr asesiad risg bob tro ar gyfer dosbarth penodol ac ar gyfer yr ystafell er mwyn lleoli'r llosgyddion Bunsen.

Mae asid sylffwrig yn cael ei gynhesu mewn bicer o ddŵr wedi'i ferwi am 2 i 3 munud.

Bydd cyfradd oeri araf yn cynhyrchu grisialau mwy.

Diogelwch

Darllenwch ein canllawiau iechyd a diogelwch safonol a chynnal asesiad risg cyn gwneud unrhyw waith ymarferol byw.

Gall y dosbarthiad peryglon amrywio yn dibynnu ar y cyflenwr.

Cemegyn ar gyfer y gwaith ymarferol	Paratoi
Powdr copr(II) ocsid CuO (s) RHYBUDD PERYGL Mae'n niweidiol os caiff ei lyncu Mae'n achosi cosi poenus ar y croen Mae'n niweidiol os caiff ei fewnanadlu Mae'n docsig iawn i fywyd dyfrol gydag effeithiau hirdymor Mae'n achosi cosi poenus i'r llygaid	Gwanedwch drwy ddefnyddio asid sylffwrig(vi) 2.0 mol dm⁻³ H₂SO₄ (dyfr) PERYGL Mae'n gyrydol – croen a llygaid (Mesurwch 70 cm³ o asid sylffwrig(vi) 2.0 mol dm⁻³ a llenwi hyd at 100 cm³ gyda dŵr distyll/wedi'i ddad-ioneiddio. Cynyddwch y cyfaint yn ôl yr angen) Neu paratowch o asid sylffwrig(vi) crynodedig H₂SO₄ (h) MW = 98.07 g mol⁻¹ PERYGL Mae'n achosi llosgiadau difrifol ar y croen a niwed difrifol i'r llygaid

- Mae modd mesur yr asid sylffwrig ymlaen llaw mewn tiwb berwi, a gallwch ei orchuddio â Parafilm.
- Pwyswch y powdr copr(II) ocsid ymlaen llaw mewn poteli bijou neu mewn cwch pwysu, os oes modd.
- Mae'r arbrawf hwn yn seiliedig ar ddull CLEAPSS a dylai'r crynodiad penodol o asid sylffwrig gynhyrchu hydoddiant bron yn ddirlawn o gopr(II) sylffad felly ni fydd angen llawer o wres i anweddu'r gormodedd dŵr.
- Dylai grisialau ddechrau ffurfio'n gyflym iawn pan fydd yr hydoddiant yn oeri.
- Mae dysglau Petri hen ac wedi'u crafu yn well gan eu bod yn rhoi arwyneb garw er mwyn i'r grisialau dyfu.

Y cemegion a gynhyrchir

Solid copr(II) sylffad(vI)-5-dŵr

$\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$ (s)

MW = 249.68 g mol⁻¹

PERYGL

Mae'n niweidiol os caiff ei lyncu

Mae'n achosi cosi poenus ar y croen

Mae'n achosi niwed difrifol i'r llygaid

Mae'n docsig iawn i fywyd dyfrol gydag

effeithiau hirdymor

Peidiwch â gadael i'r hydoddiant copr(II) sylffad anweddu yn y labordy a pheidiwch â gadael i'r myfyrwyr fynd â'r grisialau adref.

Gwaredu

Ychydig iawn o ormodedd copr(II) ocsid ddylai fod ar y papur hidlo ac mae modd ei roi gyda'r gwastraff arferol.

Cadwch y grisialau copr(II) sylffad i wneud hydoddiannau nad oes angen iddynt fod â chrynodiad manwl gywir, neu i'w defnyddio fel egin i dyfu grisialau o hydoddiannau dirlawn.